

Splitska zavičajna baština u literaturi primjerenoj djeci

Dijana Dvornik

Osnovna škola Spinut Split

dvornikdijana@net.hr

Sažetak

U osnovnoškolskom odgojno-obrazovnom procesu zavičaj je sadržaj mnogih nastavnih predmeta. Učenici se sa zavičajnošću susreću u hrvatskome jeziku, povijesti, vjeronauku, prirodi i društvu, likovnoj i glazbenoj kulturi. Međutim, javljaju se poteškoće kad se proučavanju zavičajne baštine želi pristupiti na sustavniji način. U radu se navode primjeri suvremenih oblika poučavanja zavičajne povijesti i kulture u kontekstu odgojno-obrazovnoga procesa utemeljeni na učenju u neposrednom iskustvu. Ističe se potreba za primjerenom zavičajnom literaturom za djecu te se nudi prikaz procesa nastajanja priručnika za upoznavanje kulturne baštine grada Splita. Ukazuje se na važnost očuvanja i zaštite zavičajne baštine jer učenik, upoznavajući vrijednosti vlastite kulturne baštine, stvara sliku o društvu u kojem živi i priprema se za aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvenom životu.

1. Uvod

Split je, iako mali grad, bogat kulturnim naslijeđem, od antičke kulture sve do ostataka austro-ugarske i francuske kulture. Stoljećima je grad pod Marjanom bio pod vlašću različitih vladara koji su svoju kulturu i tragove ostavili vidljivima i danas. U rijetkim se gradovima na sličan način isprepliću utjecaji različitih kultura koji istovremeno čine jedinstvenu cjelinu i čine splitsku kulturnu baštinu posebnom.

Nije, stoga, ni čudno da Split svakodnevno posjećuju skupine turista iz cijeloga svijeta, oduševljavajući se starim kamenim zdanjima koja ih okružuju, Dioklecijanovom palačom, Podrumima ili Peristilom. Prolazeći ulicama staroga dijela grada, osluškuju priče o Rimljanima i kršćanima, Dioklecijanu i Dujmu, Mlečanima i Turcima, Maruliću i Botiću... Priča je bezbroj.

Na kamenoj ploči na Pjaci uklesan je zapis „*Ne treba/nikamolići nigdje/drugdje/traziti što jest/li tu je.*“ Tonči Petrasov Marović s nekoliko je kratkih stihova naglasio vrijednost kulturne baštine koja se nalazi ovdje, u našim *kaletama* i na našim *pjacetama*. Na nama je da tu vrijednost spoznamo i zavolimo kao što su je stoljećima spoznavali mnogi Splitsani kojima je Split bio glavna tema i nadahnuće.

Baštinu smo naslijedili od svojih djedova i pradjedova, baštinu koju ne čine samo kulturna dobra kao što su spomenici i mjesta koja podsjećaju na neki povijesni događaj

ili razdoblje, nego i kulturna tradicija našega grada sa svim njegovim običajima, glazbom, odjećom, plesovima... Ostavili su nam naši stari u naslijeđe povijesne vrijednosti s kojima danas živimo, a koje smo mi dužni ostaviti u naslijeđe budućim naraštajima.

Ljubav prema zavičajnoj povijesti i kulturi obično se veže uz iskustva iz djetinjstva. Odrasli koji su kroz odrastanje „naučili“ voljeti i poštivati svoj zavičaj mogu svoja znanja, iskustva i emocije prenositi na mlađe naraštaje. Odrasli su djeci uzor i model po kojem se ona ponašaju. Imaju li odrasli pozitivan stav prema zavičaju, imat će ga i djeca. Zavičajno naslijeđe ponajprije je vezano za život u djetinjstvu i mladosti, utkano je u strukturu ličnosti i iskazuje se kao sastavni dio osobnog identiteta.

2. Splitska zavičajna baština u literaturi primjerenoj djeci

2.1. Zavičajna baština u osnovnoškolskom obrazovanju

„U današnjem su svijetu zavičaj i zavičajnost područje privatnosti i osobnih emocija. Ima ljudi koji osjećaju snažni zavičajni identitet, ali i onih koji su prema tom osjećaju indiferentni ili ga čak smatraju obilježjem zastarjelih socijalnih emocija i zaostale moralne svijesti.“¹ No, zavičaj objektivno postoji u životu svakoga čovjeka i većina prema njemu ima pozitivan stav.

Zavičaj i zavičajnost mogu se analizirati i promatrati s nekoliko gledišta: uporabnog, lingvističkog, filozofskog, psihološkog, sociološkog, etnološkog, pravnog i pedagoškog.² Budući je riječ o zavičajnoj baštini u osnovnoškolskom obrazovanju, naglasak se stavlja na zavičajnost s pedagoškog, etnološkog i lingvističkog (dijalektološkog) gledišta. Dijalektološki pogled na zavičajnost proizlazi iz činjenice da svaki zavičaj ima jezične posebnosti u odnosu na druge zavičaje, ali i dijalektna obilježja koja ga razlikuju od standardnoga jezika. Zavičajni govor ima posebnu ulogu u odgojnom djelovanju. Njime se šalju posebne jezične poruke. Potreba za dijalektnim jezičnim izrazom i zavičajnom književnosti nužna je jer se jezikom i govorom pojedinac veže uz zajednicu u kojoj živi.

Zavičajnost je oduvijek bila jedno od važnih načela odgoja jer ono povezuje odgojno-obrazovni rad sa zavičajnom komponentom. Važnost zavičajnosti proizlazi iz uloge zavičaja u životu svakoga čovjeka, a kolika će ta uloga biti u djece, ovisi o stavu njihovih roditelja i učitelja³. Djeca bi trebala znati tko su i kamo pripadaju, a njihove su mogućnosti beskrajne, samo ih treba potaknuti.

Poznato je da djeca najlakše uče u svom okruženju jer je to učenje spoznajno, čuvstveno i doživljajno. Njihova aktivna uključenost u istraživanje i neposredan dodir sa stvarnošću rezultiraju boljim razumijevanjem sadržaja i širenjem spoznaja. U tom kontekstu može se govoriti i o upoznavanju zavičajne baštine.

1 Bežen, Ante. Zavičaj i zavičajnost u znanosti i obrazovanju. // Školski vjesnik 3-4 (2005), str. 183.

2 Usp. Isto. str. 185.

3 Usp. Isto.

Kompetentan, kreativan i motiviran učitelj može učenicima približiti i najzahtjevnije sadržaje uključujući ih u istraživanje kulturno-povijesnih znamenitosti zavičaja kroz projektnu i izvanučioničku nastavu te ih motivirati na proučavanje relevantne literature i povijesnih izvora. Jedan od učinkovitih načina je uključivanje šire lokalne zajednice u sam proces istraživanja. Mogu se organizirati razgovori s kulturnim djelatnicima i osobama koje na bilo koji način mogu pomoći u proučavanju zavičajne prošlosti.

Poučavajući učenike suvremenim metodama poučavanja, učitelj širi njihove spoznaje, razvija brojne vještine i potiče kritičko mišljenje. Stvara se pozitivan stav o zavičaju, vlastitoj kulturi i običajima. Uspostavlja se povezanost među različitim nastavnim predmetima, a stavljanje zavičaja u središte interesa učenika ima neprocjenjiv učinak na odgojne i obrazovne ciljeve jer učenici uče o svom okruženju koje im je poznato. Istraživanjem i upoznavanjem vlastitog zavičaja učenici uče cijeniti i voljeti vrijednosti kulturne baštine koja ih okružuje.⁴

2.1.1. Program zavičajne baštine

Kako bi se usvojila osnovna znanja i kompetencije vezane uz zavičajnu baštinu, potrebno je osmisliti cjelovit nastavni program. *Nacionalni okvirni kurikulum*, pored jezgrovna kurikula koji je obavezan za sve učenike, predlaže diferencirani (razlikovni) i školski kurikulum.⁵ Kao fakultativni programi koji se mogu ostvarivati kroz razlikovni i školski kurikulum navode se primjerice *Hrvatska tradicijska kultura* i *Okoliš i kulturna baština*. Ovo su programi koji zainteresiranim učiteljima nude slobodu planiranja nastavnih predmeta u svrhu proučavanja zavičajne baštine. U tako osmišljenim nastavnim predmetima trebali bi se naći sljedeći sadržaji: pregled zavičajne povijesti i mitologije, razvoj arhitekture, folklor i glazba, zavičajna književnost, jezik, zavičajni govor, likovna umjetnost, rukotvorine, narodna nošnja, vjerski i pučki običaji, stari sportovi i igre, povijesne ličnosti, kulturno-povijesni spomenici, kulturne ustanove u kojima se čuvaju različite umjetnine, sadržaji za koje učenici iskazuju interes⁶

No, *Nacionalni okvirni kurikulum* tek je „jednom nogom zakoračio“ u hrvatske škole. Osim toga, on je tek polazište za izradu nastavnih planova i predmetnih kurikula te izradbu udžbenika i drugih nastavnih i odgojno-obrazovnih sredstava.

2.1.2. Mogućnosti ostvarivanja programa zavičajne baštine

Budući da *Nacionalni okvirni kurikulum* nudi samo okvir na koji se tek trebaju nadograditi navedeni fakultativni sadržaji, učiteljima za sada preostaje *Nastavni plan i*

4 Usp. Dvornik, Dijana. Kulturna baština u osnovnoškolskom obrazovanju. // Zbornik radova znanstveno stručnog skupa s međunarodnom suradnjom 6. dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije "Prema kvalitetnoj školi" / urednica: Hicela Ivon. Split: Filozofski fakultet u Splitu, HPKZ - ogranak Split, 2008. Str. 305.

5 Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje / urednici: Radovan Fuchs, Dijana Vican, Ivan Milanović Litre. Zagreb: MZOŠ, 2010. Str. 20-22.

6 Usp. Bilić Meštrić, Klara; Ferić K. Okvirni kurikulum za predmet Kulturna i duhovna baština zavičaja. Osijek: Nensen Dijalog Centar, 2006. Str. 10.

program u kojemu trebaju tražiti mogućnosti za ostvarivanje programa zavičajne baštine kroz izvannastavne aktivnosti, izbornu nastavu i učeničke projekte.

Izvannastavne aktivnosti

Izvannastavne aktivnosti obično su povezane s određenim nastavnim predmetom ili su interdisciplinarne naravi. Načini i metode ostvarivanja izvannastavnih aktivnosti pretežito su radioničkoga, projektnoga, skupno-istraživačkoga, samoistraživačkoga tipa odgojno-obrazovnog rada, terenske nastave i/ili drugih aktivnih didaktičko-metodičkih pristupa. Učenici samostalno odlučuju o uključivanju u izvannastavne aktivnosti prema svojim sklonostima pa se očekuje i njihova veća motivacija za rad. Među raznolikim područjima izvannastavnih aktivnosti nalazi se i njegovanje nacionalne i kulturne baštine, koje se odnose na izradbu i realizaciju projekata o istraživanju zavičaja, etnologije, turističke kulture i sl.⁷

Izborna nastava

Izborna nastava odnosi se na učenikov osobni izbor određenog nastavnog predmeta. Svrha organiziranja izborne nastave je omogućivanje slobode u kreiranju u odgojno-obrazovnom području za koje učenik pokazuje sklonosti i pojačan interes.⁸ Izbornu nastavu organizira učitelj prema svojim stručnim kompetencijama i motiviranosti za određeno područje, pa tako i za zavičajnu baštinu.

Jedna od poteškoća s kojima se susreće učitelj u organiziranju izvannastavnih aktivnosti i izborne nastave izbor je primjerene literature s temom zavičajnosti. Riječ je o literaturi koja, široko gledano, obrađuje etnološke teme ili o književnoumjetničkim tekstovima sa zavičajnom tematikom. Pri izboru literature potrebno je uvažavati postavljene kriterije jer literatura za djecu mora biti primjerena njihovim razvojnim mogućnostima, mora biti umjetnički vrijedna i omogućiti stjecanje novih spoznaja. Njezin sadržaj trebao bi razvijati općeljudske vrijednosti i poticati učenike na svijest o pripadnosti određenoj zajednici, ali i na poštivanje drugih naroda i kultura.

Zavičajna književnost nudi raznolike sadržaje koji bi se svakako trebali naći u programu zavičajne nastave. Riječ je o djelima usmene i pisane književnosti, od usmenih predaja, legendi, anegdota i poslovice do književnih tekstova starijih i suvremenih književnika. Nedostatak učenicima primjerenih zavičajnih antologijskih zbirki dječje književnosti otežava učiteljima ostvarivanje takve nastave. Pokazala se potreba za objedinjavanjem zavičajnih književnih djela na jednome mjestu, počevši od najstarijih oblika usmene književnosti do djela suvremenih autora. U antologiju bi se tako mogli uvrstiti primjeri zavičajne poezije za djecu, kraći prozni tekstovi i ulomci proznih djela pisani standardnim ili zavičajnim jezikom. Antologija bi, objedinjena s literaturom etnoloških sadržaja, mogla poslužiti kao izvrsna podloga za ostvarivanje zavičajne nastave, ma kako

7 Usp. Isto, str. 13.

8 Isto, str. 13.

ta nastava bila organizirana.

Učenički projekt

Rad s učenicima omogućuje svakodnevno stjecanje novih znanja i vještina koji se mogu kreativno iskoristiti kroz različite projekte. Učenički projekt je temeljito istraživanje koje poduzima cijeli razred o nekoj unaprijed izabranoj i za učenike važnoj i zanimljivoj temi. To je metoda rada koja zadovoljava mnoge zahtjeve postavljene u suvremenom utemeljenju poučavanja kao što su: utemeljenost učenja u neposrednom iskustvu, aktivnost učenika, cjelovitost učenja, zanimljivost i relevantnost sadržaja za učenike i povezanost sa životom, razvoj autonomije i kreativnosti učenika te razvoj unutrašnje motivacije i zanimanja za neku temu.⁹ U svakom projektu razlikujemo sljedeće faze: planiranje i pripremu, provedbu i prikazivanje rezultata.

Učenički projekt prikazan u ovome radu opsežno je istraživanje zavičajne povijesti i kulture grada Splita.

2.1.2.1. Učenički projekt „*Grad mi priča...*“¹⁰

Učenički projekt *Grad mi priča...* nastao je na poticaj učenika i njihovih roditelja kao odgovor na rezultate anketnih listića kojima se željelo ispitati učeničke interese vezane uz teme koje bi željeli istraživati. Pokazalo se da su učenički interesi vezani uz proučavanje prošlosti i zavičajne baštine grada Splita.

Konstrukcija nedovršene rečenice u naslovu projekta učenicima budi znatiželju i poziva ih na istraživanje. Tri točkice označavaju beskonačnost priča koje nam pričaju ulice, trgovi i spomenici grada Splita. A njih je zaista jako mnogo.

Cilj je projekta nadograditi stečena znanja o prošlosti grada i njegovim kulturnim znamenitostima te spoznati vrijednost zavičajne baštine i nužnost njezina očuvanja.

1. Planiranje i priprema projekta

Zbog opsežnosti i složenosti tematike, projekt je podijeljen na osam cjelina koje se ostvaruju tijekom osam integriranih nastavnih dana, kroz dva mjeseca (travanj i svibanj). Tema integriranog dana ujedno je i tema jedne od cjelina: Povijest grada, Dioklecijanova palača, Katedrala, Ulice i trgovi grada, Poznati Splićani, Vrijedne građevine i muzeji, Zavičajni govor, Običaji ljudi i Stare igre.

Za ostvarivanje projekta planirana je suradnja s roditeljima, drugim učiteljima i knjižničarkom te djelatnicima kulturnih ustanova. Zadatci su podijeljeni prema interesima učenika za svaki integrirani dan. Pripremljen je potreban materijal i literatura

9 Usp. Bilić Meštrić, Klara; Ferić K. Okvirni kurikulum za predmet Kulturna i duhovna baština zavičaja. Osijek: Nensen Dijalog Centar, 2006. Str. 24-25.

10 Dvornik. Dijana. „Grad mi priča...// Školski vjesnik 3-4 (2005), str. 213-219.

sa zavičajnom tematikom.

2. Provedba projekta

Tijekom projekta učenici su istraživali povijesni kontekst nužan za razumijevanje kulturnih posebnosti grada Splita, zavičajnih običaja i književnih ostvaraja splitskih autora. Tijekom istraživanja bilježili su i fotografirali, a nakon svakog integriranog dana obrađivali prikupljene podatke i objedinjavali ih u cjeline koje su planirane prije projekta. Refleksija na stečena znanja bili su različiti oblici učeničkog stvaralaštva, od izvješća, anketa, reportaža i intervjua, do likovnih i literarnih izričaja, pisanja rječnika splitskih riječi, sastavljanja kvizova i modificiranja starih splitskih igara.

3. Prikazivanje rezultata

Rezultati projekta u svibnju su prikazani roditeljima kroz učeničke mape, likovne i literarne radove, plakate i kvizove.

Tijekom projekta nastali su brojni kreativni, istraživački zadatci od kojih izdvajamo :

1. zadatak

U *Statutu grada Splita* iz 1312. godine pronađi odredbu koja govori o tome koje su se svetkovine u Splitu morale svečano slaviti. Je li tako i danas? Obrazloži.

*Isto tako određeno je i naređeno da se sljedeće svetkovine moraju svečano slaviti i da se svatko tada mora suzdržati od svakog teškog napora i ručnog rada te od svih težačkih poslova. To su nedjelje...i sve ostale svetkovine za koje časni otac gospodin splitski i nadbiskup zajedno sa svećenicima ovoga grada bude smatrao da ih treba svečano proslavljati.*¹¹

2. zadatak

Saznaj kakvo je djetinjstvo imao Marko Marulić. U knjizi Duška Kečkemeta *Život Marka Marulića Splitsanina* pronađi poglavlje *Djetinjstvo u Splitu*. Prepiši Marulićeve stihove kojima opisuje svoju kuću. Po čemu se njegov jezik razlikuje od tvoga? Prepiši stihove hrvatskim književnim jezikom. Zvuče li jednako lijepo kao Marulićevi?

Postilja je bila na sridu komori,

Mehka, čista, bila s pisani zastori.

¹¹ Statut grada Splita : srednjovjekovno pravo Splita / uredio Antun Cvitanić. Split: Književni krug, 1985. Str. 11-12.

*Lino mi se bi ustati
Jer mi slatko biše spati;
Meka biše posteljica;
A od maha blazinica;
Pod gubicom flandriotom
Vrat mi mokar biše potom.*¹²

Projekt *Grad mi priča...* osmišljen je kako bi učenicima na zanimljiv način približio prošlost grada Splita, kulturno-povijesne znamenitosti, običaje, zavičajni jezik i književnost te ukazao na važnost očuvanja kulturne baštine. Uvažavajući ciljeve koje pred učitelje postavlja *Nacionalni okvirni kurikulum* i *Nastavni plan i program*, projekt je ostvaren primjenom suvremenih metoda i oblika rada. Učenici su bili aktivni sudionici nastavnog procesa, a rezultati do kojih se došlo istraživanjem potiču učitelje i učenike na daljnje osmišljavanje i uvođenje novina u nastavu. Ipak, najvrjednije od svega je znanje koje su stekli o svome gradu i osjećaj da o njemu mogu ispričati prekrasne priče. Spoznaja da će stečenim znanjima moći podučiti i druge, potiče učenike na još veće zalaganje i otvara mogućnosti za neke nove projekte.

2.2. Priručnik za upoznavanje kulturne baštine grada Splita *Grad mi priča*¹³

Kako i zašto je nastao priručnik?

Ideja o pisanju *Priručnika za upoznavanje kulturne baštine grada Splita „Grad mi priča...“* nastala je nakon završetka učeničkog projekta. Pregledavanjem i čitanjem obrađenih materijala oblikovanih u učeničke mape, javila se ideja o usustavljanju prikupljene građe u priručnik koji bi, u nedostatku dječje literature o zavičajnoj baštini, učenicima i učiteljima mogao poslužiti kao pomoć. Uslijedilo je prikupljanje dodatnih tekstova i fotografija, osmišljavanje zadataka i metodičko oblikovanje priručnika. Zbog velikog broja različitih zadataka bilo je potrebno osmisлити i radnu bilježnicu koja bi sadržajem zadataka pratila teme u priručniku.

Struktura priručnika

Grada *Priručnika* tematski je podijeljena u 14 manjih cjelina. U uvodnom dijelu čitatelji se pozivaju na istraživanje i pustolovinu te dobivaju upute o značenjima piktograma (*tovar*, *nota*, *svitak*). Slijedi upoznavanje s glavnim likovima Lucijom i Jurjem koji čitatelja vode u pustolovinu. Zajedno istražuju i upoznaju grad Split kroz sljedeća

12 Kečkemet, D. *Život Marka Marulića Splitsanina*. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića, 2010. Str. 68.
13 Dvornik, D. *Grad mi priča...* Zagreb: Alfa, 2009.

poglavlja:

- *Upoznajmo Split*
- *Istražimo prošlost*
- *Dioklecijanova palača*
- *Prošetajmo ulicama i trgovima grada*
- *Grad se širi*
- *Marjane, naš Marjane*
- *Od Poljuda do Spinuta*
- *Jezik moje none i moga nona*
- *Naši običaji*
- *Igrajmo se*
- *Priči je došao kraj*

Na kraju *Priručnika* nalazi se *Rječnik splitskog govora*, izbor riječi zavičajnoga govora koje se javljaju u tekstu, i *Pojmovnik* koji čitatelju objašnjava manje poznate riječi.

Poseban naglasak na neke elemente Priručnika

U sastavljanju *Priručnika* poseban je naglasak stavljen na povezanost povijesnih, književnopovijesnih, kulturoloških i baštinskih sadržaja s današnjim vremenom; samostalan, istraživački rad učenika, suradničko učenje i timski rad; oblikovanje poticajnih stvaralačkih zadataka i pitanja; primjenjivost (pomoć učiteljima u organiziranju stvaralačke, istraživačke i projektne nastave povezane s baštinskim sadržajima) te izbor tekstova iz književne baštine grada Splita.

Zavičajna književnost

Budući je zavičajna književnost sastavni dio proučavanja zavičajne baštine, istaknuto mjesto u *Priručniku* zauzimaju usmenoknjiževni oblici i djela splitskih pisaca, od Marka Marulića do suvremenih autora. Tekstovi su birani prema kriterijima koji su ranije navedeni.

U *Priručniku* su svoje mjesto pronašli čisti, pravi narodni tekstovi (legende) *Priča o Dioklecijanovoj glavi* i *Priča o Valeriji*. To su ujedno jedini usmenoknjiževni oblici, ako se izuzme izbor starih splitskih poslovice koje je Sonja Senjanović-Peračić sakupila i objavila u knjizi *Pelud spliške baštine*. Marko Marulić u *Priručniku* je zastupljen jednom od svojih pedeset moralno-poučnih priča *O tome kako se treba kloniti laži*. Od ostalih proznih tekstova izdvojeni su ulomci iz knjige *Libar Marka Uvodića*, ulomci iz tekstova

Pismo svetoj Luci, Šjor Visko i prišvarci, Sveti Mikula i bogati dari Sonje Senjanović Peračić te ulomci tekstova iz knjige *Istinite priče za dicu, malo starije i najstarije* Ante Duplančića. Sonja Senjanović-Peračić i Tonči Petrasov Marović autori su prekrasnih stihova na splitskoj čakavici, a oni najprimjereniji uzrastu učenika uvršteni su u *Priručnik*. Riječ je o pjesmama *Dida i šćap, Ba'nji dan i Špacakamin* te pjesma *Snig u Splitu*. U *Priručniku* su se našli i stihovi o zaboravljenim starim igrama Ivice Radovnikovića Ivre, objavljeni u *Pometu* 21. lipnja 2003., stihovi o Matejuški Vojne Kliškić i dio pjesme *Oj, Marjane, samotna planino* Luke Botića. Od uglazbljenih stihova izdvajamo stihove pjesme Tome Bebića i Ljube Stipišića *Kaleto moja draga, Nima Splita do Splita* Nikice Kalogjere i Ivice Krajača te *Ariju male Floramy* iz operete Ive Tijardovića.¹⁴

Priručnik i radna bilježnica osmišljeni su kao moguća literatura za izvannastavne aktivnosti i izborne predmete koji se tiču zavičajne baštine te izradbu i realizaciju projekata o istraživanju zavičaja, etnologije, turističke kulture i sl. *Priručnik*, također, može poslužiti kao model za upoznavanje kulturne baštine drugih hrvatskih gradova i krajeva.

3. Zaključak

Suvremena nastava podrazumijeva učenikovu aktivnu uključenost u proces učenja. Poučavatelj je voditelj koji organizira susret s novim doživljajima i iskustvima, a učenik je onaj koji izgrađuje, konstruira svoje znanje na temelju motivacije. Motivacija uvijek proizlazi iz konkretne situacije koja učenika okružuje i koja osigurava trajnije bavljenje određenom problematikom. U ovom slučaju to je bavljenje zavičajnom baštinom koja se nalazi u neposrednom učenikovom okruženju.

Da bi se učenike osposobilo za očuvanje baštine, treba ih poučiti o bogatstvu i različitosti kulturnog naslijeđa koje smo naslijedili iz prošlosti. Upoznavajući vrijednosti vlastite kulturne baštine, učenik stvara sliku o društvu u kojem živi i priprema se za aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvenom životu čime preuzima odgovornost za njegov demokratski razvoj.

Prihvatanje izazova globalizacije naša je sadašnjost i naša budućnost. A gdje je naša prošlost? Zastanimo na trenutak, prisjetimo se vrijednosti vlastite kulturne baštine i pomozimo djeci da nauče o njoj brinuti.

Završit ćemo ova razmatranja znakovitom splitskom poslovicom: *Tuje poštuj, a sa svojom baščinom se diči* sa željom da splitska književna kulturna baština ostane trajno zapisana onako kao što je u kamenu na *Pjaci* ostao zapis Tonča Petrasova Marovića.

Literatura

1. Andrilović, Vlado; Čudina, Mira. Psihologija učenja i nastave. Zagreb: Školska knjiga, 1995.
2. Baran, Vedrana; Grabovac, Valentina; Puljić, Anita. Zaštita prirodne i kulturne baštine s posebnim naglaskom na Eufrazijevu baziliku. // *Metodički obzori* 2 (2007), str. 93- 108.
3. Bežen, Ante. Zavičaj i zavičajnost u znanosti i obrazovanju. // *Školski vjesnik* 3-4 (2005), str. 183- 193.
4. Bilić Meštrić, Klara; Ferić K. Okvirni kurikulum za predmet Kulturna i duhovna baština zavičaja. Osijek: Nensen Dijalog Centar, 2006.
5. Dvornik, Dijana. „Grad mi priča...// *Školski vjesnik* 3-4 (2005), str. 213-219.
6. Dvornik, Dijana. Kulturna baština u osnovnoškolskom obrazovanju. // *Zbornik radova znanstveno stručnog skupa s međunarodnom suradnjom 6. dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije “Prema kvalitetnoj školi”* / urednica: Hicela Ivon. Split: Filozofski fakultet u Splitu, HPKZ - ogranak Split , 2008. Str. 305.
7. Dvornik, Dijana. Grad mi priča... Zagreb: Alfa, 2009.
8. Hranjec, Stjepan. Zavičajno-etnomentalistna funkcija interferencije hrvatske usmene i dječjeknjiževnosti-prilog strategiji očuvanja identiteta hrvatskog jezika u osnovnoškolskim čitankama. // *Rano učenje hrvatskog jezika 2; Konferencijski zbornik: Drugi međunarodni specijalizirani znanstveni zbornik* / uredili Pavličević-Franić, Dunja i Bežen, Ante. Zagreb : Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 2008.
9. Kečkemet, Duško. Život Marka Marulića Splićanina. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića, 2010.
10. Mimica, Ivan. Mjesto i uloga pedagoških časopisa u afirmaciji načela zavičajnosti u nastavi književnosti. // *Školski vjesnik* 3-4 (2005), str. 205-212.
11. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje / urednici: Radovan Fuchs, Dijana Vican, Ivan Milanović Litre. Zagreb: MZOŠ, 2010.
12. Nastavni plan i program za osnovnu školu / urednici Dijana Vican, Ivan Milanović Litre, Zagreb: MZOŠ, 2006.
13. Statut grada Splita - srednjovjekovno pravo Splita / uredio Antun Cvitanić. Split: Književni krug, 1985.